

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala

Protokolant Edyta Demiańczuk - Komoń

Przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej Departamentu do Spraw
Wojskowych ppłk. Alicji Pietrusewicz,
w sprawie płk P. R. M.
podejrzanego o czyny z art. 228 § 4 k.k. oraz art. 266 § 2 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 7 lutego 2020 r.,
zażaleń prokuratora i obrońcy
na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 16 stycznia 2020 r.,
sygn. akt Kp (...)
w przedmiocie środków zapobiegawczych
na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k.

postanowił:

1. zmienić punkt 3 zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że w miejsce orzeczonego zakazu opuszczania miejsca rzeczywistego zamieszkania – mieszkania położonego przy ul. K., w M., zobowiązać podejrzanego P. R. M. do zgłaszania się do podmiotu sprawującego dozór – Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B., dwa razy w tygodniu, tj. w poniedziałki i czwartki, w godzinach wyznaczonych przez podmiot sprawujący dozór oraz zakazać mu kontaktowania się we wszelkich formach z podejrzanymi M. S. i K. B. .
2. w pozostałym zakresie zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

UZASADNIENIE

W dniu 15 stycznia 2020 r., w toku postępowania przygotowawczego PO VIII Ds. (...), wydano postanowienie o przedstawieniu P. R. M. zarzutów. Na mocy tego orzeczenia zarzucono podejrzanemu, że:

1. w dniu 13 marca 2019 r. będąc funkcjonariuszem publicznym oficerem starszym Zastępcą Szefa Służb Materiałowych Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B. w związku z pełnioną funkcją zażądał od właściciela M.S. A. korzyści majątkowej w wysokości 200 tys. zł za nieustalone czynności związane z udziałem M.S. A. w postępowaniu przetargowym „Dostawa przedmiotów umundurowania i wyekwipowania – materac koszarowo-polowy, podglówek koszarowo-polowy, pas żołnierski, pas żołnierski z kłami MW (sprawa nr (...), zamawiający – 3 regionalna Baza Logistyczna w K.), tj. czyn z art. 228 § 4 k.k.
2. w nieustalonych dokładnie miejscach m.in. w B. od początku drugiej połowy 2018 r. do końca pierwszej połowy 2019 r. jako funkcjonariusz publiczny oficer starszy Zastępca Szefa Służb Materiałowych Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B. przekroczył swoje uprawnienia poprzez przekazywanie nieuprawnionej osobie K. B. informacji, które uzyskał w związku z pełnioną służbą wojskową i które miał obowiązek chronić, a które związane były z planowanymi i toczącymi się postępowaniami przetargowymi m.in. z zakresu wynajmu i dostawy hal namiotowych znajdujących się w obszarze zainteresowania R. sp. z o.o., w tym zapisów z opatrzonego klauzulą poufne dokumentu Plan Modernizacji Technicznej oraz informacji objętych tajemnicą handlową dotyczących konkurencyjnych dla ww. spółki podmiotów, czym narażał na szkodę prawnie chroniony interes SZ RP, tj. czyn z art. 266 § 2 k.k.

Tego samego dnia prokurator skierował do Wojskowego Sądu Okręgowego w P. wniosek o zastosowanie wobec podejrzanego P. R. M. środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 (trzech) miesięcy.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że choć podejrzany nie przyznał się do zarzucanych mu czynów i odmówił składania wyjaśnień, pozostały zgromadzony w

sprawie materiał dowodowy w sposób jednoznaczny wskazuje na dopuszczenie się przez ww. zarzucanych mu przestępstw i potwierdza, że był on stroną inicjującą ich zaistnienie. Podejrzanego obciążają w szczególności wyjaśnienia M. S. , który przyznając się do winy obciążył również P. R. M. oraz treści rozmów i wiadomości tekstowych, szczegółowo wskazanych w uzasadnieniu wniosku. W ocenie prokuratora potrzeba zastosowania wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania uzasadniona była również grożącą mu surową karą.

Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt Kp (...), Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowił:

1. na podstawie art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k., art. 257 § 1 k.p.k. – wniosku prokuratora o zastosowanie wobec podejrzanego płk P. R. M. , s. K. środa zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania – nie uwzględnić.
2. na podstawie art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k., art. 266 § 1 i 2 k.p.k. - zastosować wobec podejrzanego płk P. R. M. , s. K. środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego w wysokości 40 000 zł w postaci pieniędzy w gotówce, które należy wpłacić do 30 dnia od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia na wskazany w treści postanowienia rachunek bankowy.
3. na podstawie art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k., art. 275 § 1 i 2 k.p.k. – zastosować wobec podejrzanego płk P. R. M. , s. K. środek zapobiegawczy w postaci oddania pod dozór przełożonego wojskowego – Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B., połączony z zakazem opuszczania miejsca rzeczywistego zamieszkania – mieszkania położonego przy ul. K., w M.
4. na podstawie art. 654 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 249 § 1 k.p.k., art. 276 k.p.k. – zastosować wobec podejrzanego płk P. R. M., s. K. środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych na stanowisku Zastępcy Szefa Służb Materiałowych Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B..

Od powyższego postanowienia zażalenia wywiedli prokurator i obrońca podejrzanego.

Prokurator zaskarżył powyższe postanowienie w całości, zarzucając mu na zasadzie art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który to błąd miał wpływ na treść tego orzeczenia, a polegający na tym, iż sąd bezzasadnie przyjął, że w sprawie nie zachodzą

przesłanki do zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania wobec płk P. R. M. wymienione w art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz bezzasadnie uznał, że wystarczające – pomimo stwierdzenia, że ww. grozi realnie wysoka kara czyli spełniona jest przesłanka z art. 258 § 2 k.k. – jest zastosowanie wobec niego innych środków zapobiegawczych, w sytuacji, gdy charakter popełnionych przestępstw, ich skala i możliwość udowodnienia kolejnych czynów zabronionych, a także dotychczasowa postawa podejrzanego wskazują zdaniem tut. Prokuratury na obawę, iż może utrudniać bezprawnie postępowanie karne m.in. poprzez nakłanianie do fałszywych zeznań lub wyjaśnień, a nasilenie zagrożenia tej obawy dla prawidłowego przebiegu postępowania jest na tyle istotne, iż wskazuje na konieczność zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i zastosowanie wobec podejrzanego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy w miejsce zastosowanych na mocy tego postanowienia nieizolacyjnych środków zapobiegawczych.

Obrońca zaskarżył postanowienie w części, tj. w zakresie punktu 3 i 4 zarzucając mu:

1. na podstawie art. 438 § 1 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 276 w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. poprzez zawieszenie podejrzanego w czynnościach służbowych na stanowisku Zastępcy Szefa Służb Materiałowych Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B., podczas gdy środek ten w żaden sposób nie przyczynia się do ochrony prawidłowości toku postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w G. pod sygn. akt Po VIII Ds. (...), a nadto wywołuje u podejrzanego daleko idące konsekwencje natury zawodowej i osobistej;
2. na podstawie art. 438 § 1 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 275 § 1 i 2 w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. poprzez nałożenie na podejrzanego zakazu opuszczania miejsca rzeczywistego zamieszkania przy ul. K. w M. podczas gdy środek ten w żaden sposób nie przyczynia się do ochrony prawidłowości toku

postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w G. pod sygn. akt Po VIII Ds. (...), a nadto stanowi dla podejrzanego daleko idącą dolegliwość.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. zmianę punktów 3 i 4 zaskarżonego orzeczenia i niestosowanie wobec podejrzanego środków zapobiegawczych w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych i dozoru przełożonego wojskowego przy jednoczesnym zastosowaniu środka w postaci poręczenia od osoby godnej zaufania w trybie art. 272 k.p.k., zgodnie z oświadczeniami załączonymi do niniejszego zażalenia,
2. ewentualnie, w sytuacji, w której sąd nie uznałby wniosku z punktu 2 powyżej za uzasadniony, o zmianę punktów 3 i 4 orzeczenia i niestosowanie wobec podejrzanego środków zapobiegawczych w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych oraz zmianę sposobu wykonywania dozoru przełożonego wojskowego na zakaz kontaktowania się ze współoskarżonymi M. S. i K. B. i (jeśli sąd uzna to za konieczne) obowiązek zawiadamiania o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie prokuratora nie jest zasadne. Środek odwoławczy wywiedziony przez obrońcę podejrzanego jest natomiast zasadny jedynie częściowo.

Wbrew temu co twierdzi prokurator, w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie zachodzi potrzeba zastosowania wobec podejrzanego najbardziej dolegliwego środka zapobiegawczego jakim jest tymczasowe aresztowanie. W tym przypadku za wystarczające należy uznać zastosowanie wobec podejrzanego środków zapobiegawczych o charakterze nieizolacyjnym (art. 257 § 1 k.p.k.).

Należy bowiem wskazać, że podejrzany, który w czasie pierwszego przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym nie przyznał się do winy i odmówił składania wyjaśnień, w toku posiedzenia aresztowego diametralnie zmienił swoje stanowisko, przyznał się do obu zarzucanych mu czynów i złożył wyjaśnienia (k. 22 v. – 23 v.). Ponadto obciążają go również wyjaśnienia podejrzanego M. S. oraz treść materiałów opisanych przez sąd I instancji jako „rozmowy” i „wiadomości

tekstowe”. W tej sytuacji obawa nakłaniania do fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo utrudniania postępowania karnego w inny bezprawny sposób nie ma takiego charakteru, by jedyną formą zabezpieczenia przed tymi działaniami było pozbawienie P. R. M. wolności. Sąd pierwszej instancji trafnie zauważył, że przed podejmowaniem przez podejrzanego tego rodzaju zachowań wystarczająco zabezpieczą proces środki zapobiegawcze o charakterze nieizolacyjnym.

Przy tej okazji należy zauważyć, że nie ma racji obrońca wskazując, że stosując środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych, pełnionych na stanowisku Zastępcy Szefa Służb Materiałowych Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B., organ pierwszej instancji dopuścił się obrazy art. 276 k.p.k., a sam środek jest zbyt ciężki i dla podejrzanego zbyt dolegliwy. Nie sposób bowiem nie zwrócić uwagi na fakt, że obu zarzuconych czynów podejrzany miał dopuścić się właśnie w związku z pełnieniem czynności na wskazanym stanowisku. Odsunięcie P. R. M. od tej aktywności jest zatem konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Zawieszenie podejrzanego w czynnościach służbowych uniemożliwi mu np. podejmowanie prób niszczenia istotnej dla sprawy dokumentacji i bezprawnego wpływania na postawę procesową swoich podwładnych. Ekspozowane w zażaleniu okoliczności związane z przebywaniem podejrzanego na zwolnieniu lekarskim i wystąpieniem Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych o przeniesienie go do rezerwy nie są okolicznościami, które uzasadniałyby odstąpienie od stosowania tego środka. Ich zaistnienie nie pozwala bowiem na jednoznaczne stwierdzenie, że podejrzany trwale zaprzestał pełnienia czynności służbowych na tym stanowisku.

Powracając do wątku związanego z odmową zastosowania tymczasowego aresztowania należy wskazać, że prokurator nie ma również racji, gdy twierdzi, że zastosowanie wobec podejrzanego tego środka uzasadnione jest grożącą podejrzanemu surową karą. Pamiętać bowiem należy, że zastosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. znajduje swe uzasadnienie w tym, że prawidłowy tok postępowania może być zakłócony z tego powodu, że podejrzanemu grozi surowa kara. Skutku takiego nie wywołuje jednak samo abstrakcyjne zagrożenie, ale tylko kara, która w konkretnym przypadku rzeczywiście może być wobec sprawcy orzeczona. Wbrew temu co twierdzi

prokurator (nie negując konieczności uwzględniania stopnia winy podejrzanego i społecznej szkodliwości zarzuconych mu czynów), na obecnym etapie śledztwa brak jest wystarczających podstaw do stwierdzenia, że taka właśnie kara (surowa kara bezwzględnej pozbawienia wolności) zostanie wobec podejrzanego orzeczona, zważywszy na dwie bardzo istotne okoliczności łagodzące, które już aktualnie ujawniły się w sprawie, tj. przyznanie się podejrzanego do winy, a także jego dotychczasowy tryb życia. P. R. M. nie był bowiem dotychczas karany, przez 30 lat pełnił nienaganną służbę, został odznaczony gwiazdami Iraku oraz Afganistanu.

Za zastosowaniem tymczasowego aresztowania nie mogą również przemawiać eksponowane w zażaleniu okoliczności przyszłe i niepewne związane z koniecznością rozważenia przedstawienia podejrzanemu także innych zarzutów. Gdyby takie okoliczności w istocie zaistniały, prokurator władny będzie rozważyć wniosek o zmianę środka zapobiegawczego na izolacyjny, jeśli okazałoby się, że w nowych realiach sprawy jedynie on może zabezpieczyć prawidłowy tok procesu.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uznał środek odwoławczy wniesiony przez prokuratora za bezzasadny.

Częściowo zasadny okazał się natomiast środek odwoławczy wniesiony przez obrońcę podejrzanego. Skarżący ma bowiem rację, że nakładając na podejrzanego „zakaz opuszczania miejsca rzeczywistego zamieszkania, tj. mieszkania położonego przy ul. K. w M. ” sąd pierwszej instancji dopuścił się obrazy art. 275 § 2 k.p.k. Zgodnie z utrwalonym w doktrynie poglądem, wskazany w tym przepisie zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu, nie może obejmować mieszkania, wówczas bowiem byłby nieznanym naszej procedurze karnej środkiem zapobiegawczym, tj. aresztem domowym (por. R. A. Stefański, S. Zabłocki (w:) Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 167-296, pod red. R.A. Stefańskiego i S. Zabłockiego, komentarz do art. 275, teza 6 i powołana tam literatura). W związku z powyższym, Sąd Najwyższy zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie 3 w ten sposób, że w miejsce tego zakazu, aby zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania, zobowiązał podejrzanego do zgłaszania się do podmiotu sprawującego dozór – Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych w B., dwa razy w tygodniu, tj. w poniedziałki i czwartki, w godzinach

wyznaczonych przez podmiot sprawujący dozór oraz zakazał mu kontaktowania się we wszelkich formach z podejrzanymi M. S. i K. B. .

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.